

KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE ÜRÜN GÜVENLİĞİ VE DENETİMİ SİSTEMİ

Genel Değerlendirme

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde ürün güvenliği ve denetimi sisteminin temel düzenleyici kurumu Ekonomi Bakanlığı'dır. Ekonomi Bakanlığı (<http://www.economy.gov.mk/>) aynı zamanda sistemin kendi içindeki koordinasyonunu da sağlamakla görevlidir. Ekonomi Bakanlığı'nın yanı sıra diğer Bakanlıklar da kendi alanlarına giren konularda teknik düzenlemeler yapabilmektedir.

Sistemin kontrol ve denetim fonksiyonları ise Ekonomi Bakanlığı bünyesinde bağımsız yasal bir kurum olarak faaliyet gösteren Devlet Piyasa Denetim Kurumu (<https://www.dpi.gov.mk/index.php/en/>) ile Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Gümrük İdaresi (<http://www.customs.gov.mk/index.php/en/>) tarafından yerine getirilmektedir.

Ülkedeki ürün güvenliği ve denetimi sistemi; Devlet Piyasa Denetim Kurumu Kanunu, Standardizasyon Kanunu, Ürün Güvenliği Kanunu, Metroloji Kanunu, Akreditasyon Kanunu, Tüketicinin Korunması Kanunu, Ticaret Kanunu ve Değerli Metallerden Ürünlerin Kontrolü Kanunu başta olmak üzere, yaklaşık 40 kanun ve 120'den fazla yönetmeliğe dayalı olarak uygulanmaktadır.

Kuzey Makedonya'nın teknik düzenlemeler ve standartlar konularındaki ulusal mevzuatı, ülkenin Avrupa Birliği (AB) ile tam üyelik müzakereleri sürecinde bulunması nedeniyle AB'nin ilgili mevzuatı ile uyumlaştırılmıştır.

Kuzey Makedonya'da üretilecek, pazarlanacak veya serbest dolaşıma girecek ürünlerin niteliklerinin, Ekonomi Bakanlığı veya diğer yetkili Bakanlıklar tarafından hazırlanan teknik düzenlemelerle uyumlu olması gerekmektedir. Teknik düzenlemeler, ürünlerin sahip olması gereken temel özellikleri, uyumluluk değerlendirmesinin nasıl yapılacağını, pazarlanan ürünle birlikte bulunması gereken belgeleri, ürün işaretleme kurallarını, teknik belgelerin şeklini ve içeriğini ve raporlama kurallarını içerir.

Kuzey Makedonya'da ürünlerin teknik düzenlemelere uyumu, Akreditasyon Kanunu ile belirlenen akreditasyon kuralları çerçevesinde, Ekonomi Bakanlığı tarafından yetkilendirilen onaylı belgelendirme kuruluşları tarafından düzenlenen uyumluluk sertifikaları ile belgelenebilmektedir.

Kuzey Makedonya, taraf olduğu uluslararası anlaşmalar kapsamında diğer ülkelerde düzenlenen uygunluk sertifikalarını ve işaretlerini kabul etmektedir. Onaylı belgelendirme kuruluşlarının faaliyetlerinin gözetimi ve kontrolü, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Akreditasyon Enstitüsü (<http://www.iarm.gov.mk/index.php?lang=en>) tarafından sağlanmaktadır.

1. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde Ürün Güvenliği ve Denetimi Konularındaki Yetkili Kurum / Kuruluşlar ve İletişim Bilgileri

a) Standartlar

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Standardizasyon Enstitüsü

Adres: Yuri Gagarin 15, 3rd Floor, 1000 Skopje
Tel: +389 2 324 71 50 - 324 71 57 - 324 71 59 - +389 75 444 627
Faks: +389 2 324 71 51
E-posta: isrsm@isrsm.gov.mk - isrsm.info@isrsm.gov.mk
İnternet Sitesi: <http://www.isrsm.gov.mk/en>

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Metroloji Bürosu

Adres: Jane Sandanski 109a, Skopje
Tel: +389 2 240 36 76
E-posta: bom@bom.gov.mk
İnternet Sitesi: <http://www.bom.gov.mk/?lang=en>

b) Teknik Düzenlemeler

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı

Adres: Jurij Gagarin 15, 1000 Skopje
Tel: +389 2 308 53 47
E-posta: info@economy.gov.mk
İnternet Sitesi: <http://www.economy.gov.mk/>

c) Akreditasyon

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Akreditasyon Enstitüsü

Adres: Kej Dimitar Vlahov, No.4, Building 2, Floor 3, 1000 Skopje
Tel: +389 2 329 30 80
Faks: +389 2 329 30 89
E-posta: info@iarm.gov.mk
İnternet Sitesi: <http://www.iarm.gov.mk/index.php?lang=en>

d) Ürün güvenliği / güvenilirliği

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı Devlet Piyasa Denetim Kurumu

Luj Paster 1, Floor 3, 1000 Skopje
Tel: +389 2 322 05 47
Faks: +389 2 322 99 34
İnternet Sitesi: <https://www.dpi.gov.mk/index.php/en/>

e) İthalat Denetimi

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Gümrük İdaresi

Str. Lazar Lichenoski 13, 1000 Skopje
Tel: +389 2 311 61 88
Faks: +389 2 323 78 32
İnternet Sitesi: <http://www.customs.gov.mk/index.php/en/>

Gıda ve Veterinerlik Ajansı

Adres: 3rd Macedonian Brigade 20, 1000 Skopje

Tel: +389 2 245 78 95 - 245 78 73

Faks: +389 2 245 78 93 - 245 78 71

E-posta: info@fva.gov.mk

İnternet Sitesi: <http://fva.gov.mk/index.php?lang=mk>

f) Piyasa Gözetim Denetimi (teknik düzenlemelere ilişkin)

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı

Devlet Piyasa Denetim Kurumu

Luj Paster 1, Floor 3, 1000 Skopje

Tel: +389 2 322 05 47

Faks: +389 2 322 99 34

İnternet Sitesi: <https://www.dpi.gov.mk/index.php/en/>

2. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde Ürün Güvenliği ve Denetimi Konularındaki Mevzuat ve Mevzuata Ulaşılabilecek İnternet Adresleri

a) Standartlar

Standardizasyon Kanunu (4 Temmuz 2002, RG 54/2002)

http://www.isrsm.gov.mk/en/button_31.html

Metroloji Kanunu (Temmuz 2002, RG 55/02, 84/07 ve 120/09)

http://www.bom.gov.mk/wp-content/uploads/2019/03/law_on_metrology_1.doc

b) Teknik Düzenlemeler

Ekonomi Bakanlığı'nın internet sitesinde Regulation başlığı altında Teknik Düzenlemeler:

<http://www.economy.gov.mk/docs/tehnicki-specifikacii>

Bitki ve hayvan sağlığı, balıkçılık konularındaki Kanun, Yönetmelik vb. teknik düzenlemeler:

- Tarımsal Ürünlerin Kalitesi Hakkında Kanun

- Bitki Sağlığı Kanunu

- Bitki Koruma Ürünleri Kanunu

- Tohum ve Bitki Çoğaltma Ürünleri Kanunu

- Canlı Hayvan Kanunu

- Gübre Kanunu vd. teknik düzenlemeler için

Tarım, Ormançılık ve Su Ekonomisi Bakanlığı'nın internet sitesi: <http://www.mzsv.gov.mk/>

AB'nin teknik düzenlemelerine uyum kapsamında ulusal mevzuata aktarılan AB direktifleri vb. mevzuat ve ürünler bazındaki standartlar için:

<http://www.isrsm.gov.mk/en/standard/directive.php>

c) Akreditasyon

Akreditasyon Kanunu (2 Ekim 2009, RG 120/2009)

http://www.iarm.gov.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=91&Itemid=27&lang=en

d) Ürün güvenliği / güvenilirliği

Ürün Güvenliği Kanunu (RG 33/2006, 63/2007, 24/2011, 51/2011, 148/2011, 164/2013, 152/2015, 53/2016 ve 140/2018)

Kanun için; <https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Zakon-za-bezbednost-na-proizvodite-14-03-2006.pdf>

Kanun'daki değişiklikler için; Laws/Economic/Product Safety Law seçilerek:
<https://www.pravdiko.mk/category/zakoni/>

Gıda Güvenliği Kanunu için;

<https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2014/01/Zakon-za-bezbednost-na-hranata-prechisten-tekst-22-07-2015.pdf>

Kanun'daki değişiklikler için; Laws/Economic/FoodSafety Law seçilerek:
<https://www.pravdiko.mk/category/zakoni/>

e) İthalat Denetimi (teknik düzenlemelere ilişkin, sürece ilişkin, yetkili birimler hakkında)

Kuzey Makedonya'da ihracat-ithalat lisansları ve transit işlemler için tek nokta hizmet birimi olan EXIM'e (<http://www.exim.gov.mk/EILWeb/startPage.jsf>) başvurulur. EXIM, dış ticaret işlemleri konusunda yetkili 16 kurumu birbirine bağlayan elektronik bir sistemdir. EXIM uygulamasını kullanabilmek için sisteme üye olmak gerekmektedir.

f) Piyasa Gözetim Denetimi (teknik düzenlemeler, süreç, birimler hakkında)

Devlet Piyasa Denetim Kurumu Kanunu (RG 24/2007) için;

<https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Zakon-za-drzhaven-pazaren-inspektorat-21-02-2007.pdf>

Kanun'daki değişiklikler için; Laws/Economic/Law on State Market Inspectorate seçilerek:
<https://www.pravdiko.mk/category/zakoni/>

Tüketicinin Korunması Kanunu (RG 38/2004) için;

<https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Zakon-za-zashtita-na-potroshuvachite-17-06-2004.pdf>

Kanun'daki değişiklikler için; Laws/Economic/Consumer Protection Law seçilerek:
<https://www.pravdiko.mk/category/zakoni/>

Ticaret Kanunu (RG 16/2004) için;

<https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Zakon-za-trgovija-2005.pdf>

Kanun'daki değişiklikler için; Laws/Economic/Law on Trade seçilerek:
<https://www.pravdiko.mk/category/zakoni/>

İHRACATTA ZORUNLU BELGELER

1. Kuzey Makedonya'ya ihracatta ürün güvenliği ve kalite açısından zorunlu belgelendirme talep edilmekte midir?

Kuzey Makedonya'nın yasal düzenlemeleri çerçevesinde, belirli ürünlerin ithalatında lisans, onay, izin, karar veya sertifika olarak farklı isimler altında izin belgelerine ihtiyaç bulunmaktadır.

a) Zorunlu belgelendirme talep edilen ürünler

Gıda ürünleri, gıdayla temas eden ürünler, otomotiv, ilaç, tıbbi cihazlar, ölçü ve tartı aletleri, kimyasal ürünler, atıklar, altın, radyoaktif ürünler, silah ve mühimmat, maden ve mineraller.

b) Talep edilen belgenin mahiyeti (CE, helal sertifikası, diğer)

Kuzey Makedonya'da ithal edilecek ürünler için gerekli belgeler ve bu belgelerin hangi kurumlar tarafından düzenlendiği, GTİP bazında EXIM sisteminde görülebilmektedir.

c) Söz konusu belgeleri veren / düzenleyen kurum / kuruluş

Kuzey Makedonya'da ithal edilecek ürünler için gerekli belgeler ve bu belgelerin hangi kurumlar tarafından düzenlendiği, GTİP bazında EXIM sisteminde görülebilmektedir.

d) Kabul gören diğer ülkelere ait belgeler

Kuzey Makedonya, ülkemizin de tam üye olduğu Avrupa Akreditasyon Birliği (European Accreditation-EA) kapsamındaki EA Çok Taraflı Anlaşmasını imzalayan ülkeler arasında yer almaktadır. Söz konusu Anlaşma'ya taraf olan ülkeler birbirlerinin akreditasyonunu kabul etmektedir. Bu kapsamda, Kuzey Makedonya, ülkemizdeki EA üyesi kurum olan TÜRKAK tarafından akredite edilen kuruluşlar tarafından düzenlenen belgeleri kabul etmektedir. Kuzey Makedonya'da ayrıca, Avrupa Komisyonu'nun NANDO bilgi sisteminde kayıtlı olan onaylı kuruluşların sertifikaları da geçerlidir.

2. Kuzey Makedonya'ya ihracatta helal belgelendirmesi zorunlu mudur?

a) Hangi ürünler için aranmaktadır?

Kuzey Makedonya'da helal belgelendirme zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Anayasası ve Dini Topluluklar Kanunu uyarınca, ülkedeki İslami konular Makedonya İslam Birliği'nin yetki alanına girmektedir. Bu çerçevede, Makedonya İslam Birliği'ne bağlı tüzel bir kişilik olarak kurulmuş bulunan "Helal Standart Ajansı" ülkedeki tüm helal belgelendirmelerinden sorumlu kuruluş konumundadır.

Helal Standart Ajansı, piyasaya sürülen helal etiketli ürünlerde inceleme yapabilmekte, ancak herhangi bir yaptırım gücü bulunmamaktadır. Ajans tarafından gerekli şartlara uymayan bir ürünün tespit edilmesi durumunda, tüketicinin aldatılması nedeniyle Devlet Piyasa Müfettişliğine şikayette bulunularak kamuoyuna bilgi verilebilmektedir.

b) Hangi kuruluřlardan alınan belgeler kabul edilmektedir?

Kuzey Makedonya'ya ithal edilen ürünlerde helal belgelendirmesi zorunlu olmadığı için belgelerin denetimi yapılmamaktadır.

c) TSE veya diğer kuruluşlarımız tarafından düzenlenen helal belgeleri kabul edilmekte midir?

Kuzey Makedonya'ya ithal edilen ürünlerde helal belgelendirmesi zorunluluğu bulunmadığı için TSE veya diğer kuruluşlarımız tarafından düzenlenen helal belgeli ürünler ülkeye girebilir.

d) Hangi helal standartlarına uygunluk şartı aranmaktadır?

Helal belgesinin zorunlu olmaması nedeniyle bu hususta özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

ÜRÜN GÜVENLİĞİ DENETİMLERİ

1. Kuzey Makedonya'da hangi ürün/ürün grupları için hangi tür ürün güvenliği denetimi yapılmaktadır? Sorumlu kurum ve kuruluşlar hangileridir?

a) Sevk Öncesi İnceleme Sistemi

Kuzey Makedonya'nın Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Ticaret Politikası Gözden Geçirme Mekanizması (TPRM) çerçevesindeki son incelemesine ilişkin 11 Haziran 2019 tarihli DTÖ Sekreteryası Raporu'nda da belirtildiği üzere, ülkenin sevk öncesi incelemeye ilişkin bir mevzuatı bulunmamakta ve ülkede sevk öncesi inceleme hizmetleri kullanılmamaktadır.

b) İthalat denetimi

- Ürünler ve denetimi yapan kurum ve kuruluşlar

Kuzey Makedonya'ya ithal edilen ürünlerin ilgili güvenlik şartlarına uygunluğunun denetimi temel olarak ithalat aşamasında yapılmaktadır. Farklı ürün grupları için farklı kurumlar tarafından denetimler gerçekleştirilmekte ve izin belgeleri düzenlenmektedir.

Hayvansal ve bitkisel ürünler ve işlenmiş gıda ürünlerine yönelik denetimler Gıda ve Veterinerlik Ajansı (<http://fva.gov.mk/index.php?lang=mk>) tarafından yerine getirilmektedir. Söz konusu ürünler için ihracatın yapıldığı ülkeden sağlık sertifikası istenmektedir.

Taşıt araçlarının ve ölçü aletlerinin standartlarının belirlenmesi ve uygunluk denetimi ile bu ürünler için ihracat ve ithalat sertifikalarının düzenlenmesi Metroloji Bürosu'nun (<http://www.bom.gov.mk/?lang=en>) görev alanına girmektedir.

Gıda, ilaç, tıbbi yardımlar, narkotik maddeler ve diğer kimyasalların ithalat izin belgeleri Sağlık Bakanlığı (<http://zdravstvo.gov.mk/>) tarafından düzenlenmektedir.

Radyoaktif malzeme ve diğer ilgili ürünler için gerekli olan lisanslar Radyasyon Güvenliği Müdürlüğü (<https://www.drs.gov.mk/index.php/en/>) tarafından verilmektedir.

Kimyasal ürünler, atık malzemeler, molibden cevheri ve mineraller, nesli tükenmekte olan ve koruma altındaki yabancı bitkiler, hayvanlar ve mantarlar, kullanılmış lastikler ve havalandırma ünitesi bulunan ikinci el teknik ürünlerin ithalat lisansları Çevre ve Fiziksel Planlama Bakanlığı (<http://www.moep.gov.mk/?lang=en>) tarafından düzenlenmektedir.

Altın, metal paralar, banknotlar için lisanslar Ekonomi Bakanlığı (<http://www.economy.gov.mk/>) tarafından verilmektedir. Parasal altın ithalatı-ihracatı için gerekli olan belgeler ise Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Ulusal Bankası (<https://www.nbrm.mk/pocetna-en.nsp>) tarafından düzenlenmektedir.

Kültürel miras olarak kabul edilen ve koruma altına alınan kültürel ürünlerin ithalatı için gerekli olan belgeler Kültür Bakanlığı (<http://kultura.gov.mk/pocetnamk/>) tarafından düzenlenmektedir.

Silah, mühimmat ve patlayıcı vb. diğer ürünlerin ithalatı-ihracatı-transit geçişi için lisanslar İçişleri Bakanlığı (<https://mvr.gov.mk/default>) tarafından verilmektedir.

- Denetim şartları (fiziki kontroller, her parti için, risk esaslı denetim gibi)

Denetim şartları ürünlere bağlı olarak değişmektedir. Gıda ürünlerinde fiziki kontroller her parti için yapılmaktadır. Gıda dışındaki ürünler için gümrüklerdeki fiziki kontrollerin hangi sıklıkla ve ne şekilde yapılacağı Gümrük İdaresi'nin risk analizi yöntemi ile belirlenmektedir. Bu çerçevede, gıda ürünleri, canlı hayvan ve hayvansal ürünler ile bitkilerin ithalatında geçerli olan uygulamalar hakkındaki bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

Gıda Ürünleri: Kuzey Makedonya'da gıda güvenliği konusundaki yetkili kurum Gıda ve Veterinerlik Ajansı ve ilgili kanun Gıda Güvenliği Kanunu'dur.

Tahıllar ve tahıl ürünleri, pastacılık ürünleri, meyveler, sebzeler, bitkisel yağlar, gıda katkı maddeleri, kakaolu ürünler, şekerlemeler, sirke, alkollü ve alkolsüz içecekler, bebek gıdaları, diyet ürünleri, baharatlar ve gıdalla temas eden ürünler ve malzemeler sağlık muayenesine tabidir.

İthal edilen gıda ürünleri için gıda güvenliği denetimleri veya sağlık muayeneleri, Gıda ve Veterinerlik Ajansı tarafından belirlenen sınır geçiş gümrüklerinde resmi gıda müfettişleri tarafından yapılmaktadır. İthalatçının veya ihracattan sorumlu kişilerin muayene gümrüğüne ürünler gelmeden en az 24 saat önce ön bildirimde bulunması gerekmektedir.

Sınır muayene gümrüğüne gelen gıda ürünleri üzerinde gıda müfettişlerince, gıda sağlığına dair belgelendirme (gıda sağlık sertifikası, laboratuvar analiz belgesi, gıda ithalat lisansı vb.), paketlenme ve işaretleme kurallarına uygunluk denetimi yapılır; duyu testler veya örnekleme ve laboratuvar analizleri gerçekleştirilir. Analizlerin olumlu çıkması durumunda ürünlerin serbest dolaşıma girişine izin verilir. Hayvansal gıdaların ithalatında, ithalatçının ithalat lisansına sahip olması gerekir. İthalat lisansı, Gıda ve Veterinerlik Ajansı'ndan temin edilmektedir.

Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünler: Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerin güvenliği konusunda yetkili kurum Gıda ve Veterinerlik Ajansı'dır. Bu alandaki yasal düzenlemeler, Gıda Güvenliği Kanunu, Hayvan Sağlığı Kanunu, Hayvansal Ürünler Kanunu, Hayvanların Kaydı ve Kimlik Tespiti Kanunu, Hayvanların Korunması ve Refahı Kanunu, Hayvansal İlaçlar Kanunu ile yapılmıştır.

Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerin Kuzey Makedonya'ya ithal edilebilmesi için sınır muayene gümrüklerinde veteriner kontrolünden geçmesi gerekmektedir. Hangi ürünlerin veterinerlik kontrolüne tabi tutulacağı Gıda ve Veterinerlik Ajansı tarafından çıkarılan bir yönetmelik (RG 30/2008) ile belirlenmiştir. Söz konusu yönetmelik, 2007/275 sayılı AB Komisyon Yönetmeliği ile uyumlu hükümler içermektedir.

Veterinerlik kontrolleri, Gıda ve Veterinerlik Ajansı tarafından belirlenen sınır geçiş gümrüklerinde resmi veterinerlik müfettişleri tarafından yapılmaktadır. İthalatçının veya yetkili temsilcisinin muayene gümrüğüne ürünler gelmeden en az 24 saat önce ön bildirimde bulunması gerekir. Sınır muayene gümrüğüne gelen hayvanlar ve hayvansal ürünlerle ilgili olarak, veterinerlik müfettişleri tarafından öncelikle belge (ithalat lisansı, veterinerlik sağlık sertifikası, taşıma belgeleri vb.) kontrolü ve belgelerin incelenip yeterli bulunması halinde, genel muayene ve laboratuvar analizleri gerçekleştirilir. Muayene ve analizlerin olumlu çıkması durumunda, ürünlerin serbest dolaşıma girişine izin verilir. Canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin ithalatında, ithalatçının Gıda ve Veterinerlik Ajansı'ndan alınan hayvansal ürünler ithalat lisansına sahip olması gerekir.

Bitkiler ve Bitki Çoğaltma Ürünleri: Bitkiler ve bitki çoğaltma ürünleri konusundaki yetkili kurumlar, Tarım, Ormancılık ve Su Ekonomisi Bakanlığı'na bağlı Bitki Sağlığı Müdürlüğü, Devlet Bitki Sağlığı Laboratuvarı ile Tohum ve Çoğaltma Maddeleri Müdürlüğü'dür. Bu alandaki ilgili mevzuat, Bitki Sağlığı Kanunu, Bitki Koruma Ürünleri Kanunu ve Tohum ve Bitki Çoğaltma Ürünleri Kanunu'dur.

Belirli bitki türleri, tarımsal çoğaltma maddeleri, orman çoğaltma maddeleri ve bitki koruma araçlarının Kuzey Makedonya'ya ithal edilebilmesi için özel olarak yetkilendirilmiş sınır geçiş noktalarında muayene edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, ithalatçının öncelikle muayene kontrol başvurusu yapması ve sonrasında karantinaya tabi zararlılarla ilgili örneklem analizinin gerçekleştirilmesi gerekir. Karantina sırasında zararlı tespit edilmesi halinde, ürünler iade edilir veya ithalatçıyla anlaşmalı olarak imha edilir.

Sertifikalı tohumlar ve çoğaltma ürünleri için Tarım, Ormancılık ve Su Ekonomisi Bakanlığı'nın belirlediği kurumlar tarafından bitki büyüme döneminde bitki sağlığı denetimi yapılır. Tanınmış uluslararası otoritelerce güvenli olduğu tespit edilen ürünler için ilave sertifika talep edilmez.

Bitkilerin ve bitkisel ürünlerin ithalatında, söz konusu ürünlerin menşe ülkesince düzenlenen orijinal bitki sağlığı sertifikasına sahip olması gerekir. Bitki Sağlığı Müdürlüğü, bitkilerin, bitkisel ürünlerin ve bitki koruma ürünlerinin ithal ve ihracatında bitki sağlığı sertifikası düzenler.

Tohum ve bitki çoğaltma maddelerinin ithalatı, Tohum ve Çoğaltma Maddeleri Müdürlüğü tarafından yetkilendirilmiş ithalatçılarca yapılabilir. Sadece ulusal tür listesinde kayıtlı bitki türlerinin tohum ve çoğaltma maddeleri ithal edilebilir. İthalatçı, ürünlerin ülkeye varışından önce bitki sağlığı müfettişlerine bildirimde bulunur. Bazı özel durumlarda, Tohum ve Çoğaltma Maddeleri Müdürlüğü henüz Kuzey Makedonya'da kayıt altına alınmamış türler için de özel ithalat izni düzenleyebilir.

c) Piyasa Gözetimi ve Denetimi

- **Ürünler:** Kuzey Makedonya'da tüm ürünler piyasa gözetim ve denetimine tabidir.

- **Denetimi yapan kurum ve kuruluşlar:** Piyasa gözetimi ve denetimi, Devlet Piyasa Denetim Kurumu, Devlet İş Denetim Kurumu, Ekonomi Bakanlığı, Devlet Teknik Denetleme Kurumu, Sağlık Bakanlığı İlaç Ajansı, Devlet Sağlık Denetleme Kurumu, Gıda ve Veterinerlik Ajansı, Gümrük İdaresi, Devlet Çevre Denetleme Kurumu, Elektronik İletişim Ajansı ve Ulaştırma ve İletişim Müfettişliği tarafından yürütülmektedir.

MÜŞAVİRLİK GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

1. Kuzey Makedonya'nın uygulamaları Türk ihracatçıları açısından teknik engel yaratmakta mıdır?

Kuzey Makedonya, Türkiye'den, kuş gribini gerekçe göstererek tavukçuluk ürünleri (et ve yumurta) ithalatını yasaklamış; AB'nin süt ve süt ürünlerinde uyguladığı onaylanmış tesis uygulamasını aynen benimsemiş olması nedeniyle de süt ve süt ürünleri ithalatını kısıtlamış durumdadır. Halihazırda AB üyesi olmayan ve AB ile ticari ortaklığı bir çeşit serbest ticaret anlaşması niteliği taşıyan İstikrar ve İşbirliği Anlaşması'na dayanan Kuzey Makedonya, esasen ticari konularda kendi kararlarını alabilmesi gereken bir ülke konumundadır. Bununla birlikte, ülkenin siyasi ve ticari-ekonomik önceliklerinin AB'ye tam üyeliğe endekslenmiş olması nedeniyle ticari-ekonomik alanlardaki tüm mevzuat AB'ye paralel olarak hazırlanmakta ve AB'nin bu alanlardaki uygulamaları (herhangi bir inisiyatif kullanılmaksızın) aynen benimsenmektedir.

2. Uygulamalar teknik engel yaratmasa bile başka ülke ihracatçılarına daha avantajlı durum sağlamakta mıdır?

Türkiye, tavukçuluk ürünleri ile süt ve süt ürünleri alanlarında karşılaştığı yasaklar ve kısıtlamalar nedeniyle Kuzey Makedonya pazarına girişte engellenmekte ve söz konusu ürünlerde AB üyesi ülkelerin yanı sıra CEFTA üyesi ülkelerin ihracatçıları avantaj sağlamaktadır.